

KERESZTÚT SZONETTEK TÖVISKOSZORÚJA

Az alábbi vers-ciklus egy ún. „szonett-koszorút” tartalmaz. Mi a szonett-koszorú? — Tizenöt — tartalmilag összefüggő és hangulatilag egységes — szonettből álló versciklus, melynek legutolsó darabja, az ún. „mesterszonett”, a megelőző tizennégynek első sorából van összefonva; viszont a második szonettől kezdve mindegyiknek első sora egyezik a megelőző szonett utolsó sorával.

Tehát meglehetősen bonyolult, mesterkelt műforma. Irodalmunkban — bizonyára a magyar nyelvnek rimekben való meglehetősen szegénysége miatt — nagyon ritka. Mindössze három magyar szonett-koszorút ismerünk. Az elsőt egy kevéssé ismert múlt-századi költő, bizonyos *Bangó Pető* — *Petőfi kortársa* — írta. A címe „Adelinához”, s megjelent *Vahot Imre* 1848-as „Országgyűlési emléke” című almanachjában. Sajátosan keveredik ebben a szerelmi érzés és a hazafiság. — A második szonett-koszorúkat már ismert költő alkotta: *József Attila*, 1923-ban. Címe: „A Koszmosz éneke”; filozófikus tartalmú, mélyértelmű szép költemény. — Sorrendben a harmadik *Kotzián Katalin* „Szerelmes szonettkoszorú”-ja, mely a negyvenes évek derekán jelent meg.

Jelen szonett-koszorú vallásos tartalmával mintegy kiegészíti az előzőket. Ihletét az a felismerés táplálta, hogy a Keresztútnak ugyanannyi stációja van, ahány sora a szonett-formának, s így szinte önként kínálkozik szonett-koszorús feldolgozásra. Persze, a forma nehézsége és a tárgy magasztossága meglehetősen erőpróba elé állította — s bizonyára túl is haladta — költőjük tehetségét; de az egész mint kuriózus kísérlet talán nem lesz egészen érdektelen, — sem érdemtelen.

I.

Amikor Pilátus hóhérlékre adta,
a vérszomjas tömeg ujjongani kezdett,
és már hozták is a megácsolt keresztet,
s letépett köntösét Ő most visszakarta.

A helytartó közben kezét mosogatta,
mert igaz életet ilyen gyáván veszített,
elfehéřült ajka még mostan is reszket;
s a népség a szent fát már a vállra rakta.

Háta véres volt még az ostromozástól,
egész teste sajgott, égett a sebláztól,
s feltörte a nyersen eszákábált ereszték.

S bár jól tudta, hogy ez végső útja lészen,
bűneinkért mégis kinhalálra készen
felvette vállára súlyos nagy keresztjét.

II.

Felvette vállára súlyos nagy keresztjét,
s elindult a menet fel a Golgotára;
Ádám vétkének óh, rettentő az ára:
Isten egy Fiának így okozta vesztét!

Hóhérok az útját sanda szemmel lesték,
s ha megállt, korbáccsal mordan csaptak Rája,
s a tömeg is folyvást rúgja, taszigálja,
semmi irgalommal nincsenek a besték.

A göröngyös úton tölják és cibálják,
por és vér szennyezi hófehér ruháját,
s mindezt közömbösen nézi fent a rest ég,

mely felé fájdalmas szemeket meresztett;
s átölelve tartja a nehéz keresztet,
amely földre nyomta győtrött, gyöngöngé testét.

III.

Amely földre nyomta gyötrött, gyöngé testét,
nemcsak a kereszt volt: bűneinknek súlya!...
Félrebillent fején tövisszorosúja,
s tüskéi homlokát még jobban sebeztek.

A ledől t fát ismét vállára helyezték,
s kezdődött előlről a szörnyű tortúra,
vánszorgó léptekkel nekiindult újra,
s ha megtorpant, megint ütlegelni kezdték.

Útját szegélyezte nézők sokasága,
kit szájalom vitt ki, kit kíváncsisága,
de a legtöbbjét a gyűlölet zaklatta.

Gyötrelme, fájdalma egy percre sem szűnik,
s egyik fordulónál im szemébe tűnik:
anyja az útszélén sír-zokog miatta!

IV.

Anyja az útszélén sír-zokog miatta,
János támogatja; igen, ő az: Márja,
hét hegyes tőr megtört szívét általjárja,
hiszen az egyetlen szent Fiát siratja.

Látja, hogy kínlódik szűz méhe magzatja,
s patakokban ömlik könnyeinek árja,
sejti, hogy még sok-sok nagy szenvedés várja,
mert mintha elhagyná Őt az égi Atyja.

Megtorpan a menet, és a Fiú setét
bánattól borongó könnyes tekintetét
anyjára veti egy röpke pillanatra...

De nincsen megállás, nincs pihenés, mer' ezt
nem tűri, nem hagyja a zsarnoki kereszt;
ő a kereszt! — most meg Simon nyög alatta.

V.

Ő a kereszt! — most meg Simon nyög alatta,
mivel a poroszlók rákényszerítették,
a nehezét az ő vállaira tették,
mert az Elítelt már lelkét majd kiadta.

A másik már csak a szárát tartogatta;
ő, nem Őt kímélték, ő, nem Őt féltették,
csak éppen a keresztthalálíg éltették,
hogy út közben el ne hulljon istenadta!

Cyrenei Simon dohogva, dűnnyögve,
közben egyet-egyet szitkozódva, nyögve,
vonszolta tovább a kényszerű naev terhét.

Nem is sejtette, hogy kinek munkatársa;
így érkeztek el egy újabb állomásra:
„Veronika vásznán vércseppes verejték.“

VI.

Veronika vásznán vércseppes verejték,
amely a szent arcot híven kiformalja;
s vajjon hogyan került az „igaz kép“ rája? —
gyötrelmes izzadság és vér volt a festék.

Mikor szolgálai a menetet jelezték,
Veronika asszony az út hajlatára
siet és két karját Feléje kitarja,
kezeiben a kendő, s csak ennyit szól: tessék!

Rövid kis időre ottan Ő megállott,
s a kendőbe törle vértől-víztől pállott
arcát, s rányomódott mélyen a jeles kép...

S elvonult a menet a Kálváriára;
támolygott terhétől, s aztán nemsokára
láthatják a népek második elestét.

VII.

Láthatják a népek második elestét:
város kapujánál megkínzott, leromlott
erőtelen teste ismét porba omlott,
s nem mozdult, hiába ütötték, verdesték.

S mit úgylis véreztek gonosz töviscecskék,
éles kövekbe is ütődött a homlok,
s a szennyes porszemek a csapzott, kibomlott
hullámos fürtöket egészen belepték.

Am megigazítják töviskoronáját,
ostorral, kötéllel ütik, ráncigálják,
szent terhének újból vállat, fejet hajta.

Panaszra, zokszóra nem nyitotta száját,
cipelte görnyedten tovább az igáját,
s a bús asszonyokat még ő vigasztalta.

VIII.

S a bús asszonyokat még ő vigasztalta,
akik a kapun túl roskadozva álltak,
s egymást átkarolva halkán sírdogáltak;
s íme szóra nyílt most eddig néma ajka:

„Jeruzsálem lányi, én sorsom miatt a
könnyetek ne hulljon, lesz helye sírásnak,
prófétás igéim ha valóra váltak,
s boldog lesz, ki nem szült, s fiát nem szoptatta!“

Vigasztalan vigasz! — jámbor asszonyoknak
szíve vérzik tőle, s még inkább zokognak,
s könnybe lábbadt szemmel tekintenek Rája.

Most már nem is csak Őt, — magukat siratják,
fiaik jövődő sorsát, gyalázatját...
Még egy esés; aztán fel a Golgotára!

IX.

Még egy esés; aztán fel a Golgotára! —
Igen, még egy esés, a magaslat alján
harmadszor leroskad, s kínos gyöngé jajján
nem lágyul meg szíve senkinek se, Rája

tovább hull ostorok kegyetlen csapása,
hóhérok nyüzsögnek jobbján, mind a balján,
ütés éri fején, törzsén, lábán, karján,
homlokára csúszik töviskoronája.

Fel-feltápaszkodik, eltompul a kín is,
s kezdődik a rémes, irtózatos finis,
és felvászorog a csúcsra valahára.

Egy kietlen, sivár, sziklás ormot ér ott;
kifűjják magukat a gonosz hóhérok,
s ott levetköztetik, nincs egy szál ruhája.

X.

S ott levetköztetik, nincs egy szál ruhája,
a vad, irgalmatlan, goromba pribékek
Róla minden ruhadarabot letéptek,
leszaggattak, s nincs most meztelenebb nála.

Ott áll csupasz testtel görnyedten az árva,
aki pedig soha senkinek sem vétett,
kinek szíve csak a szeretettől égett;
ott áll, s majd ott fekszik két karját kitérve.

Mert köntösét s minden fedő mezét vesztve
reáfektetik a cédrusfa keresztre,
azon fekszik véres könnycseppeket sírva.

S jaj, mért is születtek ácsok és kovácsok! —
csattognak a fáján vaskos kalapácsok,
s keresztre szögezik, ahogy meg volt írva.

XI.

S keresztre szögezik, ahogy meg volt írva;
kegyetlen vasszög a jobb kezét átfúrja,
s a balján ugyanezt megismétlik újra,
s két kezén vérrózsák fakadnak kinyílva.

S jaj, most nincsen seblázt megenyhítő mirrha!
és a lábakat is átfúrják a durva
vasszegek, s ott fekszik aléltan, ájulva,
a kinszenvedést már tovább alig bírva.

Pedig a bírái oly kegyesek voltak,
legyenek társai, erre is gondoltak,
hogy sorsát könnyebben viselje el: mert két

latrot is keresztre feszítettek Véle,
bűntelen életnek ez lett hát a bére;
végül két lator közt kilehelte lelkét.

XII.

Végül két lator közt kilehelte lelkét;
ám előbb egyiknek, aki buzgón kérte,
a paradicsomot kegyesen ígerte,
s így várta be zordan sorsának beteltét.

S ama kevés hívek, kik követni merték,
akik a leginkább aggódtanak érte,
kiket kinhalála legfájóbban sérte,
ott álltak alatta s a mellüket verték.

S mikor megtört testét elhagyta az élet,
kíváncsi sokaság gyorsan szerteszéledt,
s a nap fényét komor fellegek benyelték.

S midőn az est leple ráborult a tájra,
s nem fénylett más, csak a hold sápadt sugára,
tetemét a hívek titkon leemelték.

XIII.

Tetemét a hívek titkon leemelték,
s a bánatos anya az ölébe vette,
keserves könnyeket hullatott felette,
szívét a fájdalmak végleg összetörték.

Aztán a holttestet gyolcsokba tekerték,
miután Magdolna irrál kenegette,
s fehér szemfedővel gyöngéden befedte;
s felkeresték a völgy bús temető-kertjét.

János a támolygó anyát támogatta,
ott volt ama József, ki a sírhelyt adta,
s Nikodémus, ki pénzt adott balzsam-irra.

Ők vitték a hullát, a többi kísérte
zokogva, sok forró könnyet ejtve érte,
s eltemették nyirkos, sötét sziklasírba.

XIV.

S eltemették nyirkos, sötét sziklasírba,
s az elé hatalmas követ hengergettek,
de hogy ki volt az, kit itten eltemettek,
nem hirdette sírkő, nem jelölte sírfa.

Közeléből minden élő el volt tiltva,
a vigyázására örök rendeltettek,
az ellenség Tőle holtában is retteg,
bár még élt, csak jót tett, gyógyítva, tanítva...

S ott feküdt a holttest a sírjába zárva;
mi már tudjuk, hogy a feltámadást várva,
de ez még titok volt, senki sem tudhatta.

Ez végállomása, — úgy látszott még akkor —
az útnak, mely indult péntek virradatkor,
amikor Pilátus hóhérkézre adta.

MESTERSZONETT

Amikor Pilátus hóhérkézre adta,
Felvette vállára súlyos nagy keresztjét,
Amely földre nyomta gyötrött, gyöngé testét
Anyja az útszélen sir-zokog miatta.

Ó a kereszt! — most meg Simon nyög alatta;
Veronika vásznán vércseppes verejték!
Láthatják a népek második elestét,
S a bús asszonyokat még Ő vigasztalta.

Még egy esés; aztán fel a Golgotára!
S ott levetkőztetik, nincs egy szál ruhája,
S keresztre szögezik, ahogy meg volt írva...

Végül két lator közt kilehelte lelkét,
Tetemét a hivek titkon leemelték,
S eltemették nyirkos, sötét sziklasírba.

Kunszery Gyula

TAVASZ A TÉLBE

Szeme éjjél, az arca hajnal.
Tündér talán, vagy ifjú angyal.
Élő nóta a csend ölében,
tavasz a koldús, szürke télben.

Cseresznyepiros, pici szája
mosolyt biggyeszt a rút világra.
Gesztenyehaját habfehérre
pelyhezi a tél új szeszélye.

Rózsabimbó két apró melle,
s ahogy megy! Mintha szárnya lenne,
úgy integet a rajta lengő,
maga-kötötte kicsi kendő.

Köténye lebben. Szél motozza.
S a ringókedvű babos szoknya
úgy muzsikál, hogy szinte álom.
Nincs ennél szebb kép a világon!

Csak nézem egyre, de hiába, —
már lenn a kertek alját járja.
Egy telet tavasszá varázsolt.
Pedig csak egy kis barna lány volt.

ÓRANGYAL-KÉP

Eső után fény hullt a tájra.
Síkös volt és ferde az út.
Lány jött a fák felől, a parton
karján hozva egy kis fiút.

Két karjára fektetve hozta.
S amíg a gyaloghídon átért,
mint féltő anya, úgy ölelte
magához a kicsit, a másét.

Csizmája megvillant a fényben,
szoknyája ringott, ahogy lépett.
Néztem, mint egy életrekelt,
ragyogó őrzőangyal-képet.

Elmentek. És is tovább mentem,
kitágult csillogó szemekkel,
s valami csodálatosan mély
elmúlhatatlan szerelemmel.

Hegedűs László